

3

Vol. 6
Autumn 2025

Research Paper

Received:
10 September 2024
Revised:
12 December 2024
Accepted:
28 December 2024
Published:
23 September 2025
P.P: 69-87

ISSN: 2008-3564
E-ISSN: 2645-5285

Journal Future Studies of the Islamic Revolution

The favorable political picture of the Islamic Revolution in the horizon of 1414 in the Islamic world from the Imams of the Islamic Revolution's point of view

Alireza Mohammadi¹ | Omid Voghofi^{*2}

Abstract

The most important goal of the Islamic Revolution in establishing a government of divine justice in the world is to help form independent, free, wealthy, and secure countries that are religious and spiritually and morally sound. Given the increasing cultural export of the transcendent human and divine values of the Islamic Revolution in the countries of the Islamic world and even non-Islamic countries, it is necessary to present a favorable image of the policies of the Islamic Revolution in the Islamic world in order to define the path of growth and excellence of the activists of the Islamic Revolution in line with this image and to identify and display the problems caused by the unrealistic images of human material civilization that the West, especially, has drawn to deviate and distort reality. In this research, by collecting data through the Delphi method and examining the thoughts of the Imams of the Islamic Revolution through documentary and library studies and analyzing data through expert panels and in-depth interviews, the answers to the main and secondary research questions have been examined. The research findings include such matters as the components of the political power of the Islamic Revolution in the Islamic world based on the thought of the Imams of the Islamic Revolution in the horizon of 1414, as well as the strategies for realizing the desired image of the Islamic Revolution based on the thought of the Imams of the Islamic Revolution, which leads to approaching the society of the modern Islamic civilization and the perfection of humanity. Finally, based on these research findings, a desirable image of the position of the Islamic Revolution's politics in the Islamic world from the perspective of the Imams of the Islamic Revolution has been drawn.

Keywords: Desirable image, Political power, Islamic revolution, Imams of the Islamic revolution, Islamic world.

1. PhD Student in Futures Studies, Futures Studies Department, Hazrat Vali Asr Faculty and Research Institute, Imam Hussein (AS) Comprehensive University, Tehran, Iran.

Email: alirezamohammadi3895@ihu.ac.ir

2. Corresponding Author: Assistant Professor, Futures Studies Department, Hazrat Vali Asr Faculty and Research Institute, Imam Hussein (AS) Comprehensive University, Tehran, Iran.

Email: voghofi@ihu.ac.ir

Cite this Paper: Mohammadi, A & Voghofi, O(2025). The favorable political picture of the Islamic Revolution in the horizon of 1414 in the Islamic world from the Imams of the Islamic Revolution's point of view. *Future Studies of the Islamic Revolution*, 3(6), 69–87.

Publisher: Imam Hussein University

© **Authors**

This article is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)(CC BY 4.0) .

تصویر مطلوب سیاسی انقلاب اسلامی در افق ۱۴۱۴ در جهان اسلامی اسلام از منظر امامین انقلاب اسلامی

علیرضا محمدی^۱ | امید وقوفی^{۲*}

چکیده

با توجه به گسترش روزافزون صدور انقلاب اسلامی در کشورهای جهان اسلام و حتی کشورهای غیر اسلامی، لازم است تا تصویر مطلوبی از سیاست‌های انقلاب اسلامی در جهان اسلام ارائه شود تا حرکت فعالین انقلاب اسلامی در راستای این تصویر تعریف گردد.

در این پژوهش با جمع‌آوری داده‌ها از طریق روش دلفی و بررسی اندیشه امامین انقلاب اسلامی از طریق مطالعات اسنادی و کتابخانه‌های و تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق پنل‌های خبرگانی و مصاحبه‌های عمیق به پاسخ پرسش‌های اصلی و فرعی پژوهش پرداخته‌ایم.

یافته‌های ما شامل: مؤلفه‌های قدرت سیاسی انقلاب اسلامی در جهان اسلام بر مبنای اندیشه امامین انقلاب اسلامی و همچنین راهکارهای تحقق تصویر مطلوب انقلاب اسلامی بر مبنای اندیشه امامین انقلاب اسلامی است. در پایان بر اساس این یافته‌های تصویر مطلوبی از سیاست انقلاب اسلامی در جهان اسلام در افق ۱۴۱۴ از دیدگاه امامین انقلاب اسلامی ترسیم کرده‌ایم.

کلیدواژه‌ها: تصویر مطلوب، قدرت سیاسی، انقلاب اسلامی، امامین انقلاب اسلامی، جهان اسلام.

۱. دانشجوی دکتری آینده‌پژوهی، گروه آینده‌پژوهی، دانشکده و پژوهشکده حضرت ولی عصر(عج)، دانشگاه جامع

Email: alirezamohammadi3895@ihu.ac.ir

امام حسین(ع)، تهران، ایران.

۲. نویسنده مسئول: استادیار، گروه آینده‌پژوهی، دانشکده و پژوهشکده حضرت ولی عصر(عج)، دانشگاه جامع

Email: voghofofi@ihu.ac.ir

امام حسین(ع)، تهران، ایران.

استناد: محمدی، علیرضا و وقوفی، امید(۱۴۰۴). تصویر مطلوب سیاسی انقلاب اسلامی در افق ۱۴۱۴ در جهان اسلام از منظر

امامین انقلاب اسلامی، نشریه علمی آینده‌پژوهی انقلاب اسلامی، ۳(۶)، ۸۷-۶۹.

DOR: <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27173674.1403.5.1.1.3>

ناشر: دانشگاه جامع امام حسین(ع) © نویسندگان

این مقاله تحت لیسانس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License- CC BY) در دسترس شما قرار گرفته است.

مقدمه و بیان مسئله

انقلاب در لغت به معنای زیر و رو شدن یا پشت و رو شدن است. فلاسفه انقلاب را این گونه بیان می‌کنند که ذات و ماهیت یک شیء لزوماً عوض شده باشد و در نگاه جامعه‌شناسان انقلاب به معنای «دگر شدن» است؛ حتی نباید بگوییم دگرگون شده زیرا دگرگون شدن یعنی این که گونه و کیفیتش جور دیگری شود به عوض باید بگوییم «دگر شدن»؛ یعنی تبدیل شدن به موجودی دیگر.

انقلاب اسلامی ایران نوظهور، باعث شگفتی تمام اندیشمندان و سیاستمداران در سطح جهان گشت؛ نه فقط صرفاً به علت شگفتی ساز و بی سابقه بودن انقلاب اسلامی یا وقوع آن در منطقه جغرافیایی و ژئوپلیتیکی شاهراه اصلی شمال، جنوب، شرق و غرب جهان و خصوصاً جزیره امن و منطقه ژاندارمی ایالات متحده آمریکا در غرب آسیا؛ بلکه مهم تر از همه آن‌ها الهام‌گیری و الگوسازی سریع و روزافزون امت اسلامی از ایده و طرح انقلاب اسلامی برای به کار بستن آن جهت خروج از استیلای جهان استعمار و رهایی از حاکمیت دیکتاتوری‌های دست‌نشانده غرب بود.

انقلاب اسلامی به عنوان الگویی جدید برای حکومت در قرون جدید و سبکی اسلامی از زندگی، برای بشر معرفی شد. بی‌شک این انقلاب با مشکلاتی که بیش‌تر ناشی از مقابله دشمنان آن بود، مواجه گردید. بلوک شرق و غرب با دو نظام کمونیستی و لیبرالیستی سعی در سلطه کامل بر جهان داشتند که ظهور انقلاب اسلامی مصادف با رقابت دو بلوک شرق و غرب شد و باعث ایجاد انقلابی سترگ در عرصه جهان به خصوص جهان اسلام گشت؛ به گونه‌ای که بسیاری از موضوعات که ریشه در گفتمان جهان دو قطبی داشت به سمت گفتمان و رویکرد سوم یعنی انقلاب اسلامی کشیده شد.

ویژگی نوآوری گفتمانی انقلاب اسلامی سبب گشت تا زنگ خطری را برای جهان غرب و در رأس آن آمریکا به صدا درآورد تا اعلام هشدار برای زوال سلطه و تک قطبی بودن آمریکا در جهان و در هم ریخته شدن معادله نظم نوین جهانی باشد.

بنابراین لازم است تا چشم اندازی از جایگاه سیاسی انقلاب اسلامی در جهان اسلام در افق ۱۴۱۴ هجری شمسی ترسیم شود که بتوان فرصت‌ها و تهدیدهای در پیش روی انقلاب اسلامی را تا حد امکان پیش‌بینی و شناسایی کرد. برای انجام این کار «وضعیت مطلوب باید تصویر شود و چگونگی رسیدن از وضع موجود به آن وضع مطلوب هم بایستی بیان شود» (دفتر حفظ و نشر آثار آیت الله العظمی خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۰۹/۱۰)؛ بنابراین سؤال اصلی پژوهش حاضر این است که تصویر مطلوب سیاسی انقلاب اسلامی در افق ۱۴۱۴ ه.ش در جهان اسلام از دیدگاه امامین انقلاب اسلامی چگونه باید باشد؟

مبانی نظری پژوهش

تصویر در روابط بین الملل

از دیدگاه آینده‌پژوهی، تصاویر آینده ارتباط وثیقی با خواسته‌ها، ارزش‌ها و آرمان‌های انسانی دارند. مهم‌ترین مسئله در تحلیل تصاویر آینده، اهمیت و جایگاه آن‌ها در بروز تغییرات اجتماعی است؛ زیرا تصاویر آینده در کنار ارزش‌ها، مهم‌ترین بلوک‌های سازنده تغییرات اجتماعی هستند و بدین سبب مطالعه آن‌ها حائز اهمیت است (اباذری فومشی، ۱۴۰۲). آینده‌پژوهان مدت‌هاست استدلال کرده‌اند که آینده‌پژوهی مطالعه آینده نیست و آینده‌پژوهان افرادی نیستند که آینده را پیش‌بینی می‌کنند؛ در عوض، آینده‌پژوهان تصاویر افراد از آینده را مطالعه می‌کنند و به افراد و گروه‌ها کمک می‌کنند تا یاد بگیرند که با بهره‌گیری از تصاویر، آگاه‌تر شوند و آینده‌های ممکن، محتمل، مرجح و شگفتی‌ساز را پیش‌بینی کنند (Dator, 2016: 73).

تصاویر آینده به عنوان ابزارهای طراحی برای ساخت گزینه‌های ممکن، محتمل یا مطلوب به منظور تعریف هدف‌ها و راهبردهایی برای واکنش‌ها و سیاست اجتماعی استفاده می‌شوند و چالش اصلی، یافتن سطح مناسبی از انتزاع برای خلق تصاویر آینده است (یوسفی و همکاران، ۱۴۰۲).

یک تصویر می‌تواند بخشی از تخیل ما باشد، اما این امر لزوماً به معنای غیرواقعی بودن آن نیست، بلکه می‌تواند ریشه در اکتشافات شهودی ما و یا چه بسا ریشه در روندهای موجود داشته باشد. نظریه‌ها و تئوری‌ها از یک سو به درک و شناخت ما از جهان کمک می‌کنند و از سوی دیگر در پیش‌بینی اشکال احتمالی سیاست جهانی قرن بیست و یکم، محدودیت‌های مهمی اعمال می‌کنند (Sardar, 2014).

جوامع در راستای تصاویر آینده خود گام بر می‌دارند و این تصویرپردازی ذهنی، جوامع را از بُعد روحی و معنوی توانمند می‌سازد و تنها امید برای تجدید حیات فرهنگی در جوامع متکی بر برافروختن مجدد تصویرپردازی اجتماعی است (قنبری و وقوفی، ۱۴۰۲). تصاویر ممکن از آینده لازم است به گام‌های کوچک، قابل فهم و قابل مدیریت شکسته شوند تا مردم در هر کجا آن‌ها را پذیرفته و از خود بدانند؛ در نهایت آینده توسط تصویری که عالی‌ترین قدرت روحی و معنوی را حمل می‌کند، به خوبی ساخته می‌شود.

تصویر در روابط بین‌الملل، برای نخستین بار توسط کنت بولدینگ از مفهوم تصویر برای تحلیل سیستم‌های بین‌المللی به کار برده شد؛ او تصویر را مجموع ساختارشناختی، عاطفی و ارزش‌گذارانه از رفتار یک کشور و یا نگاه آن به خود و جهان خارج تعریف کرد. به نظر او تصاویری که در سیستم‌های بین‌المللی مهم هستند شامل تصویری است که یک ملت از خود و از دیگران در محیط بین‌المللی دارد. او استدلال کرد که درک خصومت یا دوستی و همچنین درک قدرت یا ضعف یک کشور، از ویژگی‌های اصلی تصویر یک فرد از آن کشور است (Boulding, 1959:124). هالستی از تصاویر فردی با عنوان سیستم‌های اعتقادی نام برد و نقش آن‌ها را در فرایند شناختی فرد برجسته ساخت. به نظر هالستی یک سیستم اعتقادی تبدیل به یک نقشه شناختی می‌شود که تصمیم‌گیرندگان محیط اطراف خود را بر اساس آن می‌سازند و به آن‌ها اجازه می‌دهد تا واقعیت پیچیده و گیج‌کننده محیط را تجزیه و تحلیل کنند (Holsti, 1976:19-20).

در عرصه بین‌الملل نیز همچون عرصه اجتماعی، طبقه‌بندی شناختی توسط افراد و تصمیم‌گیرندگان انجام می‌شود و دولت‌ها با تصاویر مختلفی مورد درک و شناسایی قرار می‌گیرند. در نظریه تصویر با اتکاء به مباحث مربوط به باور و برداشت، نوعی دسته‌بندی از

برداشت‌های رهبران و تصمیم‌گیرندگان حوزه سیاست خارجی از دولت‌های دیگر به عنوان تصویر ارائه می‌شود و میان این تصاویر و سیاست‌ها ارتباط برقرار می‌گردد. در ادبیات نظریه تصویر در روابط بین‌الملل چند تصویر کلیشه‌ای مطرح است که شامل دشمن، متحد، امپریالیست و مستعمره می‌شود. این تصاویر بر اساس ادراک فاعل شناسا، از ابعاد بر سازنده تصویر شکل می‌گیرند و از یکدیگر تمیز داده می‌شوند.

پیشینه پژوهش

در جدول زیر خلاصه‌ای از پیشینه‌های موجود در خصوص موضوع این پژوهش حاضر، آمده است:

جدول ۱. پیشینه پژوهش

ردیف	عنوان پژوهش	پدیدآورندگان	سال انتشار	روش پژوهش	نتایج
۱.	جایگاه دیپلماسی عمومی و قدرت نرم در جهان اسلام در افق ۱۴۱۴ ه.ش	قاسمی، محسن	۱۳۹۸	توصیفی-تحلیلی	روش‌های دیپلماسی عمومی در جهان اسلام در افق (۱۴۱۴) ه.ش می‌توانند باز تعریف جدی شده و به مهندسی معکوسی در راستای ارائه تصویر درست و اسلام ناب از طرف کشورهای اسلامی مبدل گردند. مفاهیمی مانند مقاومت و ایثار که از طرف جمهوری اسلامی ایران در منطقه خاورمیانه ترویج و تثبیت گردیده‌اند، اکنون به عنوان ابزار قدرت نرم در جهت زمینه‌سازی برای تدوین استراتژی‌های میان‌مدت و بلندمدت، جهت مواجهه فعال با تحولات آینده و ریل‌گذاری برای آینده مطلوب ایران با سایر کشورها بشمار می‌روند. با توجه به ساختار تعریف‌شده در این تحقیق، دیپلماسی عمومی

برجسته کردن و ارائه منافع ملی به وسیله اطلاع رسانی، درگیرسازی و تحت تأثیر قرار دادن مردم در سراسر جهان است.					
آینده انقلاب اسلامی را می توان در سه سطح آینده های ممکن، محتمل و مطلوب مورد شناسایی قرار داد. از سه آینده ممکن و محتمل، یعنی «عادی شدن و استحاله انقلاب»، «مهار و کنترل انقلاب» و «تداوم، توسعه و تکامل انقلاب»، پیش بینی سوم دلایل و شواهد پذیرفته تری دارد. محتمل ترین آینده نیز بر اساس سیر تکاملی انقلاب در پنج مرحله انقلاب، نظام، دولت، کشور و تمدن اسلامی و نیز قرار داشتن انقلاب در ابتدای مرحله سوم، دستیابی به کشور و تمدن اسلامی است.	توصیفی - تحلیلی	۱۳۹۸	مظاهری، ابوذر	بررسی آینده انقلاب اسلامی بر اساس سه پیش بینی، استحاله، مهار و تکامل	۲.
انقلاب اسلامی ایران با تکیه بر مفاهیم صدر اسلام و تأکید بر ایجاد حکومت اسلامی به شیوه اسلامی و زدودن گفتمان لیبرال دموکراسی و اتحاد مسلمانان در قالب امت اسلامی و زدودن مرزهای دولت-ملت ها که مفهومی غربی است، هویت خود را به عنوان اسلام معیار - اسلام ناب - شکل بخشیده است؛ بنابراین به لحاظ ژئوپلیتیکی این الگو به واسطه هویت مستقل اسلامی در برابر هویت ها و گفتمان لیبرال دموکراسی غرب و نیز قرابت با اسلام معیار، الگوی مناسبی در	توصیفی - تحلیلی	۱۳۹۲	متقی، افشین	تحلیل ژئوپلیتیکی مؤلفه های قدرت انقلاب اسلامی در جهان اسلام	۳.

چارچوب جغرافیای فرهنگی اسلامی قلمداد می‌شود.					
نگارنده در این مقاله با تعریف و دسته بندی سیاست از منظر امام خمینی (ره) به ذکر مهم‌ترین کارکردهای سیاست در انقلاب اسلامی از منظر ایشان پرداخته است که شامل: وحدت اسلامی، همزیستی مسالمت آمیز، جامعه پذیری، سعادت انسان، ظلم ستیزی و عدالت خواهی و تمدن اسلامی می‌شود.	توصیفی- تحلیلی	۱۳۹۷	نجفی، محمدعلی	جستاری بر نگره امام خمینی(ره) به مفهوم سیاست در انقلاب اسلامی ایران و کارکردهای آن	۴.
در این پژوهش نگارندگان به بررسی الگوها و مدل‌های ارائه شده در زمینه سیاست خارجی پرداخته‌اند و نظام فکری مقام معظم رهبری(حفظه الله) در حوزه سیاست خارجی را به عنوان الگوی «تصمیم‌گیری حکیمانه» معرفی نموده‌اند و چارچوب، منابع و ماهیت آن را تدوین کرده‌اند. این الگو در زمره الگوهای تلفیقی-ترکیبی است که در چارچوب دوالگوی عقلانی چند لایه و تفکر ارزشی تبیین شده است؛ کنش‌گر بر مبنای الگوی حکیمانه موجودی مکلف، مختار و مواجه با هدایت الهی است که منطق اقدامش، انجام تکلیف الهی مبتنی بر عقلانیت حکیمانه می‌باشد. از آنجا که نظام شناختی آیت الله خامنه‌ای بر اساس جهان‌بینی توحیدی شکل گرفته است، اسلام اصلی‌ترین منبع در اخذ تصمیمات می‌باشد. همچنین	تحلیل مضمون	۱۳۹۶	دهقانی فیروزآبادی، سید جلال؛ مرتضوی شریف، علی	الگوی تصمیم گیری سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در اندیشه‌های آیت الله خامنه‌ای	۵.

قرآن، اندیشه‌های امام خمینی(ره)، مبانی انقلاب اسلامی و قانون اساسی در زمره منابع فرعی اخذ تصمیم می‌باشند.					
پیش‌رآن‌های گفتمان انقلاب اسلامی شامل: کارآمدی، مقبولیت نظام، رابطه رهبری و مردم، استفاده از قدرت عمومی در مصارف شخصی، نظارت استصوابی، کارآمدی و سلامت نظام قضایی، نظارت و ارزیابی و بازرسی، عملکرد مجلس خبرگان و تعیین رهبری آینده و شرایط بین‌المللی است که بر این اساس چهار نوع سناریوی خوش‌بینانه، بدبینانه، محتمل مطلوب و محتمل نامطلوب ساخته شده است.	کتابخانه‌های، دلفی، پایش و پویش	۱۳۹۷	زهرای ابروانی	رساله دکتری «آینده‌پژوهی گفتمان انقلاب اسلامی»	۶.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع تصویرپردازی و آینده‌نگاری است و از آنجایی که در پی تصویرسازی در حوزه سیاست انقلاب اسلامی در جهان اسلام بر مبنای دیدگاه امامین انقلاب اسلامی می‌باشد، جزو تحقیقات عملی در حوزه تحقیقات توصیفی-راهبردی است.

دانستن وضع گذشته و حال آن امر یا موضوع و نیز آگاهی بر رفتار متغیرها و پارامترها و تعیین ضریب تغییرات آن‌ها و شاخص‌سازی برای برآورد و پیش‌بینی آن‌ها ضرورت دارد. دستیابی به این شاخص‌ها و تبیین وضع موجود و استوارسازی آینده بر پایه وضع موجود مستلزم تحقیقات توصیفی است تا بتوان آن را برای برنامه‌ریزی تصویرسازی کرد.

این پژوهش از آنجایی که در پی ساخت مؤلفه‌های تصویر مطلوب سیاسی انقلاب اسلامی در جهان اسلام بر طبق دیدگاه امامین انقلاب اسلامی است در زمره پژوهش‌های هنجاری و آینده‌نگارانه قرار

می‌گیرد؛ به دلیل ماهیت هنجاری و آینده‌نگارانه این پژوهش یک روش کافی نبوده و به جهت کاهش خطاهای رایج، از ترکیب تکنیک‌های مختلف کیفی استفاده شده است.

یافته‌های پژوهش

در ابتدا از آنجا که در پژوهش‌های آینده‌پژوهی محوریت نظام حل مسائل با خبرگان حوزه مورد مطالعه است و از طریق دلفی، پانل‌های خبرگانی و مصاحبه‌های عمیق با نخبگان حوزه مربوط به پاسخ متقن می‌رسیم؛ این پژوهش حاضر نیز مستثنی از بهره بردن از جمع خبرگان و متخصصان موضوع مورد بحث نبوده است. ابتدا با هفت نفر از خبرگان و متخصصان حوزه مطالعات انقلاب اسلامی که از پیش به روش گزینش هدفمند انتخاب شده بودند، پانل‌های مجازی و مصاحبه‌های عمیق صورت گرفت. مشخصات خبرگان انتخاب شده به شرح جدول ۲ است:

جدول ۲. مشخصات خبرگان

ردیف	حوزه فعالیت	درجه علمی
۱.	مطالعات منطقه‌ای	استاد
۲.	دکترین نظامی	استاد
۳.	مطالعات تحولات راهبردی	استاد
۴.	حکمرانی سیاسی	استاد
۵.	جامعه‌شناسی سیاسی	دانشیار
۶.	آینده‌پژوهی انقلاب اسلامی	استادیار
۷.	مطالعات انقلاب اسلامی	استادیار

حاصل برگزاری چندین پنل خبرگانی حضوری و مجازی و چندین ساعت مصاحبه عمیق با خبرگان مدّ نظر و بررسی پرسش‌نامه‌ها به خصوص در قالب روش دلفی، به صورت زیر آمده است:

۱. مؤلفه‌های قدرت سیاسی انقلاب اسلامی در جهان اسلام بر مبنای اندیشه امام خمینی(ره) کدام‌اند؟

پژوهش حاضر با استفاده از روش دلفی و در سه مرحله نظرسنجی از خبرگان، به جمع‌آوری و اجماع نظر آنان پرداخت و در نهایت مؤلفه‌های نهایی زیر استخراج شدند:

۱. استقلال سیاسی؛

۲. تأکید بر عدم جدایی دین از سیاست؛

۳. تأکید بر اتحاد ملل اسلامی؛

۴. حمایت از مظلومان جهان.

۲. مؤلفه‌های قدرت سیاسی انقلاب اسلامی در جهان اسلام بر مبنای اندیشه مقام معظم رهبری کدام‌اند؟

در خصوص پاسخ این سؤال نیز مانند سؤال پیشین از مراحل روش دلفی بهره‌گیری شد و نتیجه نهایی مؤلفه‌های به دست آمده بدین شرح است:

۱. قدرت تغییر معادلات محور غربی در جهان اسلام؛

۲. عدالت‌طلبی؛

۳. استکبارستیزی؛

۴. ظرفیت تمدن‌سازی.

۳. راهکارهای تحقق تصویر مطلوب انقلاب اسلامی در جهان اسلام در بعد سیاسی بر مبنای اندیشه امام خمینی (ره) کدام‌اند؟

با در نظر گرفتن مؤلفه‌های پیشین استخراج شده از اندیشه امام خمینی (ره) برای تحقق این مؤلفه‌ها موارد زیر در اندیشه و آثار حضرت امام موجود است:

۱. تشکیل حزب جهانی مستضعفین؛

۲. حمایت از جنبش‌های آزادی‌بخش؛

۳. تشکیل شورای سران کشورهای اسلامی.

۴. راهکارهای تحقق تصویر مطلوب انقلاب اسلامی در جهان اسلام در بعد سیاسی بر مبنای اندیشه مقام معظم رهبری کدام‌اند؟

با در نظر گرفتن مؤلفه‌های پیشین استخراج شده از اندیشه مقام معظم رهبری برای تحقق این مؤلفه‌ها موارد زیر در اندیشه و آثار ایشان موجود است:

۱. حج تمدن‌ساز؛

۲. پیاده‌روی اربعین؛

۳. دعوت به مقاومت در برابر استکبار جهانی؛

۴. بیداری اسلامی.

راهکارهای تحقق تصویر مطلوب انقلاب اسلامی در جهان اسلام در بعد سیاسی بر مبنای اندیشه امام خمینی(ره)

۱. تشکیل حزب جهانی مستضعفین

در تاریخ ۲۶ مرداد ماه سال ۱۳۵۸. ش. همزمان با رمضان ۱۳۹۹. ق، امام خمینی(ره) در سخنرانی خود در جمع مردم به مسئله ضرورت تأسیس حزب مستضعفین و هشدار به احزاب و گروه‌های فاسد و توطئه‌گر پرداختند. امام خمینی(ره) در بیاناتشان که به مناسبت روز قدس ایراد کردند، خطاب به ملت‌های مسلمان فرمودند:

«من از ملت‌ها و دولت‌هایی که در این ندای اسلامی با ما موافقت کردند و لیبیک به ندای اسلام دادند تشکر می‌کنم؛ و سلامت و تأیید همه را از خداوند تعالی خواستارم.

روز قدس یک روز اسلامی است، و یک بسیج عمومی اسلامی بود و من امیدوارم که این امر مقدمه باشد از برای یک «حزب مستضعفین» در تمام دنیا و من امیدوارم که یک حزب به اسم «حزب مستضعفین» در تمام دنیا به وجود بیاید و همه مستضعفین با هم در این حزب شرکت کنند و مشکلاتی که سر راه مستضعفین است از میان بردارند و قیام در مقابل مستکبرین و چپاول‌گران شرق و غرب کنند و دیگر اجازه ندهند که مستکبرین بر مستضعفین عالم ظلم کنند و ندای اسلام را و وعده اسلام را - که حکومت مستضعفین بر مستکبرین است و «وراثت ارض» برای مستضعفین است - متحقق کنند. تاکنون مستضعفین متفرق بودند و با تفرقه، کاری انجام نمی‌گیرد. اکنون که نمونه‌ای از پیوند مستضعفین در بلاد مسلمین تحقق پیدا کرد، این نمونه باید به یک سطح وسیع‌تری، در تمام قشرهای انسان‌های تاریخ، تحقق پیدا کند به اسم «حزب مستضعفین»، که همان «حزب الله» است و موافق اراده خدای تبارک و تعالی است که مستضعفین، وارث ارض باید بشوند. ما از جمیع مستضعفین عالم دعوت می‌کنیم که با هم در «حزب مستضعفین» وارد بشوند و مشکلات خودشان را با دست جمع و اراده مصمم عمومی رفع کنند و هر مسئله‌ای که در هر جا و در هر ملتی پیش می‌آید به وسیله «حزب مستضعفین» رفع بشود.

۲. حمایت از جنبش‌های آزادی‌بخش

جنبش آزادی‌بخش ملی، به نهضت‌هایی اطلاق می‌شود که پس از پایان جنگ دوم جهانی، در کشورهای مستعمره و نیمه مستعمره و وابسته در آسیا و آفریقا و آمریکای لاتین با هدف کسب استقلال سیاسی و اقتصادی و براندازی سلطه و نفوذ استعمار و امپریالیسم شروع به فعالیت کردند. از نظر امام، نهضت‌هایی رهایی‌بخش هستند که برای رهایی از چنگال ظالمان و کشورهای استکباری و نظام‌های وابسته و ظالم مبارزه می‌کنند و در این میان اصل، مبارزه با ظلم است، هر جا که صورت گیرد.

«برای من مکان مطرح نیست، آنچه مطرح است مبارزه بر ضد ظلم است، هر جا بهتر این مبارزه صورت گیرد، آنجا خواهم بود.»

مرز شناخت نهضت آزادی‌بخش از دید امام، تلاش برای بدست آوردن استقلال و آزادی و مبارزه با ظلم و ستم و قیام برای نجات کشور است. در این مورد می‌توان به بیانات زیر اشاره کرد: «شما ای جنبش‌های آزادی‌بخش و ای گروه‌های در خط بدست آوردن استقلال و آزادی به پا خیزید و ملت‌های خود و ملل اسلامی را هشدار دهید که زیر بار ستم رفتن بدتر و وقیح‌تر از ستمکاری است.»

«ما به پیروی از اسلام بزرگ از جمیع جهات حمایت می‌کنیم و از ... هر سازمانی در جهان که برای نجات کشور خویش، به پا خاسته است پشتیبانی می‌کنیم.»

مشاهده می‌شود که هدف ایشان از حمایت از نهضت‌ها و جنبش‌های آزادی‌بخش، ترویج اندیشه آزادی و حرمت انسان است و ایشان تلاش برای نجات ملل تحت ستم و مستضعفین را جزئی از وظایف نظام اسلامی می‌دانستند. همین تأکیدات ایشان باعث گشته است که حمایت از تمامی حرکت‌های آزادی‌بخش در زمره اهداف جمهوری اسلامی ایران قرار گیرد و نمونه بارز آن اصلی است که در قانون اساسی به عنوان بخشی از اصول کلی سیاست خارجی در نظر گرفته شده است. در بند ۱۶، اصل سوم قانون اساسی بر حمایت از مستضعفان، تأکید شده است و همچنین اصل یکصد و پنجاه و چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در این خصوص است.

۳. تشکیل شورای سران کشورهای اسلامی

امام خمینی (ره) در این خصوص معتقدند که دولت‌های اسلامی یکی از مهم‌ترین عوامل بالقوه وحدت‌دهنده به جهان اسلامی است. ایشان به‌رغم این که به حضور برخی دولت‌های بسیار وابسته و مزدور در جهان اسلامی اشاره دارند، سعی می‌کنند تا با نصیحت، به ترغیب دیگر رؤسای دولت‌های اسلامی بپردازند و آن‌ها را تشویق به اتحاد با هم نمایند.

امام در این خصوص با توجه دادن آن‌ها به اسلام و مصلحت اسلامی به عنوان مهم‌ترین عوامل وحدت‌ساز می‌گویند: «من همواره مُصِرّاً خواسته‌ام که مسلمانان سراسر جهان متحد شوند و بر ضد دشمنانشان از جمله اسرائیل مبارزه کنند. متأسفانه دعوت‌های مرا رژیم‌های مختلفی که در کشورهای مسلمان بر سر کار آمده‌اند، نشنیدند. من امیدوارم که بالاخره این دعوت‌ها شنیده شود. من در این راه پایداری خواهم کرد.» یا در جای دیگری می‌فرمایند: «الآن بر رؤسای اسلام، بر سلاطین اسلام، بر رؤسای جمهور اسلام، الآن تکلیف است که این اختلافات جزئی موسمی را که گاهی دارند، این اختلافات را کنار بگذارند؛ عرب و عجم ندارد، ترک و فارس ندارد؛ اسلام - کلمه اسلام - پیغمبر اسلام، همان طوری که خودشان طریقه مبارزه‌شان بوده است، باید آن‌ها هم تبع باشند، تبع اسلام باشند.»

راهکارهای تحقق تصویر مطلوب انقلاب اسلامی در جهان اسلام در بعد سیاسی بر مبنای اندیشه امام خامنه‌ای (حفظه الله)

۱. حجّ تمدن‌ساز

حجّ به عنوان آیینی دینی جامع و دارای ویژگی‌های منحصربه‌فرد، ظرفیت بالایی برای ایفای نقش در تمدن اسلامی در گذشته داشته است و اکنون نیز همچنان این ظرفیت را دارد. در منظومه فکری مقام معظم رهبری «حج» دارای جایگاه ویژه‌ای است؛ به گونه‌ای که ایشان حج را نمونه جامعه اسلامی برتر و تمدن نوین اسلامی می‌دانند.

«اصرارم بر این است که مسئولان محترم حج در این زمینه‌ها فرهنگ‌سازی کنند. کاری کنید که تا اسم حج می‌آید، تا اسم کعبه‌ی معظمه می‌آید، آن جوانِ امروزی ما این مفاهیم به ذهنش خطور کند: مفهوم تمدن‌سازی، مفهوم اتحاد جهانی، مفهوم نگاه فرامرزی و بین‌المللی، مفهوم رفع تمایز و

مانند این‌ها به ذهنش بیاید. فرهنگ‌سازی در این زمینه‌ها باید انجام بگیرد؛ این، هم به عهده‌ی روحانیونی است که در کاروان‌ها هستند، هم به عهده‌ی مسئولین حج است، هم به عهده‌ی مسئولین بعثه است؛ همه؛ هر کسی که توانایی دارد، در این زمینه‌ها فرهنگ‌سازی کند در باب حج. کاری کنید که حج را مردم با این نیت به جا بیاورند.»

۲. پیاده‌روی اربعین

جهان با سرعت به سوی آینده‌ای متفاوت از امروز پیش می‌رود و تمام تلاش استکبار و قدرت‌های جهان در راستای ارائه الگوی تمدن برای کشورهای جهان است. از سویی برنامه‌های جامع، کامل و فراگیر دین مبین اسلام، بشر را به سوی تمدنی درخشان و پویا سوق می‌دهد؛ لذا در سخنان مقام معظم رهبری (مدظله العالی) پیوسته از تمدن نوین اسلامی و ضرورت بسترسازی برای آن یاد می‌شود. از دگر سو پیاده روی اربعین، هر ساله بخشی از جامعه آرمانی و تمدن نوین اسلامی را به تصویر می‌کشد و کارآمدی آموزه‌های دینی و وحیانی را اثبات می‌کند.

«این مراسم [راهپیمایی اربعین] را هر چه می‌توانید و هر چه می‌توانیم، باید پُربارتر و معنوی‌تر کنیم؛ معنا و مضمون این مراسم را باید روز به روز بیشتر کنیم؛ اهل فکر، اهل فرهنگ، اهل اقدام فرهنگی و فکری، برای این حرکت عظیم بنشینند برنامه‌ریزی کنند. امروز هدف هر مسلمان باید ایجاد تمدن اسلامی نوین باشد؛ ما امروز این را می‌خواهیم. مکتب‌های اسلامی ظرفیت‌های عظیمی دارند که اگر از این ظرفیت‌ها استفاده شود، امت اسلامی به اوج عزت خواهد رسید؛ ما باید به این بیندیشیم، به این فکر کنیم؛ ایجاد تمدن عظیم اسلامی، هدف نهایی ما است.»

۳. دعوت به مقاومت در برابر استکبار جهانی

دعوت به مقاومت در برابر استکبار جهانی خصوصاً در جهان اسلام یکی از راهکارهای اصلی در اندیشه مقام معظم رهبری برای تحقق و اجرای سیاست‌های انقلاب اسلامی در جهان اسلام است. مقام معظم رهبری در این خصوص در بیانات متعددی اشارات مهمی داشته‌اند: «همه‌ی سخن جمهوری اسلامی ایران که دنیای استکبار را نگران و خشمگین کرده است، دعوت به این مقاومت است: مقاومت در برابر دخالت و شرارت آمریکا و دیگر قدرت‌های متجاوز و به دست گرفتن سر رشته‌ی آینده‌ی دنیای اسلام با تکیه بر معارف اسلامی.»

طبیعتاً آمریکا و همراهانش در برابر عنوان «مقاومت» دچار حساسیت‌اند و به انواع دشمنی با «جبهه‌ی مقاومت اسلامی» کمر بسته‌اند. همراهی برخی از دولت‌های منطقه با آنان نیز واقعیت تلخی در جهت تداوم آن شرارت‌ها است.»

«در مقابل روح سرکش و طغیان‌گری که امروز استکبار دارد، فقط یک عامل وجود دارد که می‌تواند آن را مهار کند و جلو این طغیان‌گری را بگیرد و آن بیداری و اراده‌ی ملت‌هاست.»
«ما با استکبار، نظام سلطه و تسلط چند کشور بر سرنوشت عالم به شدت مخالفیم و با آن مبارزه می‌کنیم و نمی‌گذاریم این‌ها با سرنوشت دنیا بازی کنند.»

«ما از اول انقلاب تا امروز دائم دست‌دوستی را به سمت ملت‌ها و دولت‌های مسلمان دراز کردیم، دعوت کردیم به اتحاد، به وحدت، به ایستادگی در مقابل توطئه‌های دشمن.»

۴. بیداری اسلامی

از نظر مقام معظم رهبری، بیداری اسلامی واقعیت انکارناپذیری در مقابل «احساس تحقیرشدگی» است که استعمار غرب طی قرون گذشته به جوامع اسلامی تحمیل کرده است؛ با این وصف، از نظر معظم له بیداری اسلامی همان «عزت اسلامی» است که در اثر انقلاب اسلامی ایران به عنوان یک الگوی زنده و پویا در برابر چشم مسلمانان جلوه گر شده است و این الگو تا آخرین مراحل، «تمدن غرب» و نظام «لیبرال دموکراسی» را به چالش می‌کشد. ایشان در این خصوص می‌فرمایند:

«این جنبش‌ها و انقلاب‌های منطقه را که نگاه کنید، می‌بینید همه مرتبط با عزت ملت است. این انقلاب‌ها، از یمن و بحرین بگیرد تا مصر و لیبی و تونس و همچنین کشورهای که هنوز آتش زیر خاکسترند و یک روزی شعله‌ور خواهند شد، همه‌ی این‌ها انگیزه‌شان بازگشت به عزت ملی و عدالت اجتماعی و آزادی، و همه در سایه‌ی اسلام است. اینکه می‌گوییم بیداری اسلامی، این حرف پایه‌دار است، ریشه‌دار است. ملت‌های مسلمان عدالت را می‌خواهند، آزادی را می‌خواهند، مردم‌سالاری را می‌خواهند، اعتنای به هویت انسان‌ها را می‌خواهند؛ این‌ها را در اسلام می‌بینند، نه در مکاتب دیگر؛ چون مکاتب دیگر امتحان داده و شکست خورده‌اند. بدون مبنای فکری هم که نمی‌شود به این اهداف بلند دست پیدا کرد. آن مبنای فکری بر حسب ایمان و اعتقاد ملت‌های منطقه عبارت است از اسلام و بیداری اسلامی. ماهیت جنبش‌ها این است.»

نتیجه گیری و پیشنهادها

«تصویر مطلوب انقلاب اسلامی در افق ۱۴۱۴ در جهان اسلام در بعد سیاسی بر مبنای اندیشه امامین انقلاب اسلامی چیست؟»

پس از بررسی شرایط و وضعیت کنونی نیازمند به ترسیم تصویری هستیم که ما را در افق ۱۰ سال آینده به «تصویر مطلوب سیاسی انقلاب اسلامی» در جهان اسلام بر مبنای اندیشه امامین انقلاب اسلامی رهنمون سازد؛ به عبارتی دیگر نیازمند به یک طرح گذار هستیم که بتوانیم خلأهای میان وضعیت فعلی و وضعیت مطلوب را با آن طرح و ترسیم از تصویر مطلوب خود، مدیریت و مرتفع نماییم.

از مهم ترین مسائل می توان به عدم وجود جایگاه ها و ساختارهای متناسب برای اجرای سیاست های انقلاب اسلامی در جهان اسلام اشاره نمود. با توجه به راهکارهای یافت شده، در افق ده ساله آینده با توجه به جایگاه جمهوری اسلامی در منطقه جنوب غرب آسیا در کنار کشورهای موسوم به محور مقاومت -عراق، لبنان و یمن- نیازمند به تصویر یک «شورای واحد مقاومت اسلامی» هستیم که متشکل از بخش های سیاسی، پشتیبانی، نظامی و روابط عمومی باشد تا در راستای راهکارهای استخراج شده از اندیشه امامین انقلاب اسلامی بتواند سیاست های انقلاب اسلامی را در منطقه جنوب غرب آسیا اجرایی سازد.

این شورا متشکل از عالی ترین فرمانده های نظامی نیروهای مقاومت برون مرزی کشورهای محور مقاومت در جنوب غرب آسیا یعنی ایران، عراق، لبنان و یمن با ریاست راهبردی جمهوری اسلامی ایران می باشد. این شورا در افق ده سال آینده در منطقه جنوب غرب آسیا موظف است تا سیاست های انقلاب اسلامی را در منطقه و حتی الامکان جهان اسلام، پیاده سازی نماید. بخش های مختلف این شورا عبارتند از:

۱. واحد سیاسی

طبق اندیشه امامین انقلاب اسلامی این واحد باید بتواند در ابتدا ساز و کار تشکیل «حزب مستضعفان» را در کشورهای متبوع محور مقاومت تدارک ببیند و بتواند این حزب را در سطوح پارلمانی و اجرایی ارتقاء و توسعه بدهد تا مقامات عالی پارلمانی و اجرایی کشورهای منطقه غرب آسیا و به خصوص محور مقاومت از افراد همسو با شورای مقاومت اسلامی باشند.

در مرحله بعد لازم است تا ساز و کار تشکیل «اتحادیه سران مقاومت اسلامی» با محوریت رؤسای جمهور کشورهای منطقه و مقاومت را در راستای ایجاد هم‌افزایی میان رؤسای کشورهای منطقه و اتحاد آنان علیه استکبار جهانی را تدارک ببینند.

۲. واحد نظامی

این واحد لازم است تا طبق اندیشه امامین انقلاب اسلامی از استقلال همه جانبه کشورهای عضو شورای مقاومت اسلامی در برابر استکبار جهانی محافظت نماید و سایر کشورهای اسلامی متفعل را دعوت به مقاومت در برابر استکبار جهانی نماید.

۳. واحد پشتیبانی

این واحد وظیفه دارد تا از نهضت‌های آزادی‌بخش داخل منطقه و یا خارج منطقه در جهان اسلام از لحاظ مالی، نظامی، آموزشی و... پشتیبانی نماید و این نهضت‌ها را روز به روز گسترش بخشند.

۴. روابط عمومی

این واحد وظیفه ارتباط‌گیری با نخبگان منطقه و جهان اسلام و همچنین آحاد اقشار آنان را دارد. این واحد دارای سه زیرمجموعه ستاد حج، ستاد اربعین و بیداری اسلامی است که در زمان برگزاری مراسم حج و مراسم اربعین وظیفه ارتباط‌گیری با مردم و نخبگان را در راستای تقویت گفتمان مقاومت دارند.

بخش بیداری اسلامی نیز با تأسیس دفاتر مختلف در کشورهای متفاوت جهان اسلام و منطقه وظیفه دعوت به مقاومت و گفتمان انقلاب اسلامی در برابر استکبار جهانی و گفتمان لیبرال دموکراسی را بر عهده دارد.

فهرست منابع

- اباذری فومشی، سعید؛ فرهادی محلی، علی و رستمی بشمنی، مجید (۱۴۰۲). طراحی مدل تصویر مطلوب فرماندهی در آینده در سازمان‌های فرهنگی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران بر اساس روش تدبیر در قرآن کریم. فصلنامه علمی-پژوهشی آینده‌پژوهی انقلاب اسلامی، دروه چهارم، شماره ۳، صص. ۱۶۰-۱۲۱.
- ایروانی، زهرا (۱۳۹۷). رساله دکتری «آینده‌پژوهی گفتمان انقلاب اسلامی». تهران: پژوهشکده امام خمینی و انقلاب اسلامی.
- دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال و مرتضوی شریف، علی (۱۳۹۶). الگوی تصمیم‌گیری سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در اندیشه‌های آیت الله خامنه‌ای. فصلنامه علمی-پژوهشی رهیافت انقلاب اسلامی، صص. ۱۳۰-۱۱۳.
- قاسمی، محسن (۱۳۹۸). جایگاه دیپلماسی عمومی و قدرت نرم در جهان اسلام در افق ۱۴۱۴ ه.ش. نشریه مطالعات بنیادین و کاربردی جهان اسلام، صص. ۸۱-۱۰۰.
- قنبری، میلاد و وقوفی، امید (۱۴۰۲). تصویر مطلوب آمیخته بازاریابی در تمدن نوین اسلامی. فصلنامه علمی-پژوهشی آینده‌پژوهی انقلاب اسلامی، دروه چهارم، شماره ۱، صص. ۹۵-۱۲۲.
- متقی، افشین (۱۳۹۲). تحلیل ژئوپلیتیکی مؤلفه‌های قدرت انقلاب اسلامی در جهان اسلام. فصلنامه علمی-پژوهشی پژوهشنامه انقلاب اسلامی، صص. ۲۷-۴۸.
- مظاهری، ابوذر (۱۳۹۸). بررسی آینده انقلاب اسلامی بر اساس سه پیش‌بینی استحاله، مهار و تکامل. فصلنامه معرفت سیاسی، صص. ۶۱-۸۴.
- نجفی، محمدعلی (۱۳۹۷). جستاری بر نگره امام خمینی (ره) به مفهوم سیاست در انقلاب اسلامی ایران و کارکردهای آن. مجموعه مقالات دوره اول همایش بازخوانی آثار علمی و فرهنگی انقلاب اسلامی ایران، صص. ۵۹۹۰-۶۰۱۰.
- یوسفی، محمد؛ قربان‌پور یامی، مجید و حاجیانی، ابراهیم (۱۴۰۲). تصویر پردازی قابلیت‌ها و کارکردهای آینده رباتیک در افق ۱۴۱۴. فصلنامه علمی-پژوهشی آینده‌پژوهی انقلاب اسلامی، دروه چهارم، شماره ۱، صص. ۱۶۱-۱۸۸.
- Boulding, K. E., (1959). National Images and International Systems. Journal of Conflict Resolution, 3(2), 120-131.
- Dator, J. (2016); Introduction: The Future Lies Behind-Thirty years of teaching futures studies, in: J. Dator (Ed.), Advancing Futures, Praeger, Westport CT, Pages 1-30.
- Holsti, O. R., (1976). Foreign Policy Viewed Cognitively. In: R. Axelrod. (Ed.). Structure of Decision: The Cognitive Maps of Political Elites. Princeton university press.
- Sardar, Z. (2014), Future: All That Matters, London: McGraw-Hill Education; 1st edition.

